

Vleugje Rijksmuseum in de Sweachster buitenlucht

De laatste adellijke bewoners van Huize Lyndenstein in Beetsterzwaag lieten het Rijksmuseum in 1899 een indrukwekkende collectie na: 83 schilderijen van oude meesters en van in die tijd levende Hollandse en Franse kunstenaars. Bijna veertig reproducties van werken uit die verzameling zijn deze zomer in de Sweachtster buitenlucht te zien.

JOSÉ HULSING

Met haar vinger glijdt Heleen Verhage van de historische vereniging Beetsterzwaag over de plooiën van de zwarte gordijnen op het schilderij *Het laatste gebed van Van Oldebarnevelt*. Alle details op dit donkere werk van de Nederlandse kunstenaar Simon Opzoomer (1807-1878) zijn gelukkig goed zichtbaar gebleven, constateert ze. „We waren bang dat dit doek te zwart was om af te drukken. Maar je kunt zelfs alle barstjes in het origineel nog zien op deze reproductie.”

Het droefgeestige werk waarop raadspensionaris Johan van Oldebarnevelt in gebed geknield staat, is een van de bijna veertig schilderijen in het bezit van het Rijksmuseum in Amsterdam die tot en met september gratis te zien zijn rond Huize Lyndenstein in Beetsterzwaag. Het zijn reproducties van werken uit de bijzondere verzameling van het adellijke echtpaar Reinhard van Lynden en Maria Catharina van Pallandt, vrijwel allemaal in origineel formaat op stevig zeildoek geprint.

De laatste adellijke bewoners van Huize Lyndenstein waren fervente kunstverzamelaars. Hun collectie van 83 schilderijen van oude meesters, maar ook van in die tijd levende Hollandse en Franse kunstenaars hing verspreid over hun zomerhuis in Beetsterzwaag en hun woning in Den Haag aan de muren.

Baron Reinhard, hij stierf in 1896, bepaalde bij testament dat de collectie op Huize Lyndenstein na zijn overlijden zou worden geschonken aan het – toen net nieuwe – Rijksmuseum. Nadat in 1899 dit deel van de verzameling in het museum was aangekomen, schonk zijn vrouw ook de Haagse schilderstukken om zo te voldoen aan de wens van haar echtgenoot, namelijk de verzameling als een geheel te behouden.

Maar liefst vier zalen werden destijds gevuld met schilderijen uit deze schenking. Later verdwenen meer en meer van deze werken naar het depot of werden in bruikleen gegeven. Olieverfdoek *Oktober* van Charles-François Daubigny is vrijwel altijd in het Van Gogh Museum te zien. Slechts vier schilderijen hangen permanent op zaal in het Rijksmuseum. En nu ook prominent in de overtuin van Huize Lyndenstein.

Het bergweggetje *La Corniche bij Monaco* van de Franse impressionistische kunstschilder Claude Monet is een van die vier topstukken. „Het is het eerste werk van Monet dat aan een Nederlander verkocht werd en

Zaal 358 in het Druckeruitbouw van het Rijksmuseum rond 1920-1930 waar een deel van het 'Legaat van R. Baron van Lynden' hing.

Een impressie van de buitenexpositie in de overtuin van Huize Lyndenstein in Beetsterzwaag. Op het doek is het schilderij *Kalme Zee* van Hendrik Willem Mesdag te zien.

Tsjerkepaad

Vanaf 3 juli is de Dorpskerk naast Huize Lyndenstein elke zaterdag- en zondagmiddag geopend voor publiek. Hier staan ook nog reproducties van vijf schilderijen met godsdienstige taferelen uit de Van Lynden-collectie opgesteld. Op het kerkhof is de geres-taureerde graftrommel te bewonderen. Betty Hansma en Hotty Hoekstra van de Tsjerkepaad-commissie maakten zich sterk voor de opknabbeurt. Inmiddels is achterhaald voor wie de trommel ooit werd geplaatst. Het gaat om de vijftienjarige Albert Veenning (geboren op 31 maart 1915) die op 18 augustus 1930 verdronken is.

Schilderijen links op de pagina: linksboven met de klok mee: *De kerk van St Denis te Luik* door Jan Weissenbruch, *De oude burch door Louwrens Hane-does*, *Stilleven met ap-pels* door Gustave Courbet, *La Corniche bij Monaco* door Claude Monet en *Het laatste gebed van Van Oldebarnevelt* door Simon Opzoomer.

lange tijd ook het enige”, zegt Gerda Vermeer, die zich samen met Verhage verdiepte in de collectie.

Aanleiding voor de buitenexpositie Van Lyndens Erfenis is het tweehonderdjarig bestaan van Huize Lyndenstein. In 2018 haalde Historisch Beetsterzwaag voor een expositie over de Sweachtster wereldreiziger en verzamelaar Tinco Lycklama à Nijeholt (1837-1900) museumstukken van Cannes terug naar Beetsterzwaag. Datzelfde kunstje wilden de vrijwilligers ook uithalen met de schilderijen van de Van Lyndens.

Verhage: „Ook bij het Rijksmuseum vonden ze het een leuk idee, maar het bleek praktisch onuitvoerbaar vanwege de waarde van de schilderijen en de hoge eisen die aan uitleenen worden gesteld. Je zit met de verzekering, het transport.” Historisch Beetsterzwaag liet het idee rusten. Tot corona. „Toen binnen niks meer mocht, kregen wij afgelopen winter het idee voor een buitententoonstelling.”

De expositie bestaat uit tien houten prielen waaraan tachtig doeken hangen. De twee stellages in de voortuin van Lyndenstein gaan over de familiegeschiedenis van het adellijke geslacht Van Lynden en het huis, in de overtuin staan acht waarvan er drie volhangen met afbeeldingen en informatie over de tuin, aangelegd door tuinarchitect Roodbaard. Op de doeken in de overige vijf prielen staan de reproducties afgedrukt en achtergrondinformatie over schilders, kunststromingen, kunsthandels en de bouw van het Rijksmuseum.

Op Lyndenstein – waar in de bestuurska-

“MEN HOEFDE HIER IN EERSTE INSTANTIE GEEN FRANSE FRATSEN

mer nog altijd een meisjesportret en een stilleven uit de collectie Van Lynden-Van Pallandt aan de muur prijken – hingen destijds 44 schilderijen uit de periode 1850-1870, van vooral Nederlandse meesters die schilderden in de romantische en realistische stijl. Op de doeken met reproducties uit deze tijd lieten de samenstellers van de expositie op de achtergrond het originele behang afdrucken uit de kamers van Huize Lyndenstein.

Verhage: „In het Noord-Hollands archief hebben we veel officiële stukken en correspondentie teruggevonden over de schilderijen en het testament. Bijvoorbeeld ook de briefwisseling tussen de hoofd-directeur van het Rijksmuseum Van Riemsdijk en de adellijke weduwe, of douairière, Maria van Pallandt. Zij vraagt en krijgt het werk *Fleurs* van Gerardine van de Sande Bakhuyzen terug. Dat was het lievelingsschilderij van dochter Cornelia, die stierf toen ze nog maar twintig jaar oud was.”

„Omdat het Rijksmuseum in het bezit is van een goed schilderij van mej. van de Sande Bakhuyzen zal het gemis van het tweede stuk niet zo groot zijn”, schrijft Van Riemsdijk aan de minister van Binnenlandse Zaken. Vader Reinhard kocht het werk in 1879 bij kunsthandelaar Goupil in Den Haag voor 375 gulden. Hij noemt het cadeau aan zijn dochter *Rozen* en hangt het na haar overlijden in zijn slaapkamer. „Er is het meest geschreven over *Fleurs*, maar we weten niet waar het is of hoe het eruit ziet.”

In hun verblijf aan de Alexanderstraat in Den Haag hingen 45 werken van latere datum, vooral Franse en Hollandse schilders van de School van Barbizon en de Haagse School. „In die tijd was dit moderne kunst”, zegt Vermeer. Ze vertelt over hoe de uitvinding van de verftubes het mogelijk maakte dat een groep Franse schilders rond het midden van de negentiende eeuw naar buiten trok om landschappen te schilderen, onder wie Jules Dupré, Gustave Courbet en Charles-François Daubigny.

Vermeer: „Rond 1850 was Louwrens Hane-does, een vriend van de familie Van Lynden die regelmatig in Beetsterzwaag logeerde, de eerste Nederlandse schilder die de Franse kunstenaarskolonie Barbizon bezocht. Hierna schakelde hij over van een romantische naar een meer realistische stijl.” Ook andere Nederlandse schilders trokken naar Barbizon. Bij terugkomst gingen zij eerst bij Oosterbeek en later in het landelijke gebied bij Den Haag in de buitenlucht schilderen.

Van Lynden kocht hun vernieuwende schilderijen graag, onder meer bij de bekende kunsthandel E.J. van Wisselingh & Co, opgericht in 1838. „Hij deed dit al toen die werken helemaal nog niet zo lekker liepen in Nederland”, zegt Vermeer. „Men hoefde hier in eerste instantie geen Franse fratsen. De voorkeur ging uit naar degelijk Hollands schilderwerk. Of het Reinhard was die zo modern was of zijn vrouw, dat verklappen de gevonden documenten helaas niet.”

Aankomende zaterdag wordt de buitenexpositie officieel geopend door burgemeester Ellen van Selm. Dan houdt conservator Jenny Reynaerts van het Rijksmuseum een korte speech. Op donderdagavond 15 juli staat te tijdens een lezing in De Buorskip in Beetsterzwaag uitgebreider stil bij de kunsthistorische kwaliteit van de collectie, destijds en nu.

Het complete programma van lezingen en rondleidingen rondom de expositie staat op www.historischbeetsterzwaag.nl